

Jeanne Baret

Prima femeie care a călătorit în jurul lumii

Personalitatea lunii iulie

Născută la 27 iulie 1740, în satul La Comelle, Bourgogne, Franța, Jeanne Baret este considerată prima femeie care a călătorit în jurul lumii. Fiică legitimă a lui Jean Baret, agricultor sărac, și a Jeannei, născută Pochard, ambii analfabeți, fata și-a pierdut mama înainte să împlinească 2 ani. A învățat de la moașa din sat despre ierburile de leac. La 15 ani și-a pierdut și tatăl.

La vârsta de 21-22 de ani s-a angajat ca servitoare la un medic din Toulon sur Arroux, cam la 20 km de satul natal, Phillibert Commerçon sau Commerson. Acesta, botanist amator, era căsătorit cu sora preotului local, care era însărcinată. În aprilie 1762, femeia a murit la naștere. Copilul a fost luat în grijă de preot, care i-a asigurat doica necesară supraviețuirii, Jeanne preluând integral conducerea gospodăriei (și consolându-l de pierderea soției, dat fiind că în decembrie 1764 i-a născut un fiu, decedat câteva luni mai târziu).

Uimit de cunoștințele ei empirice, medicul a învățat-o să scrie și să citească, luând-o ca asistentă. Îi era și infirmieră, acesta suferind de boli cronice. În anul 1765, cuplul s-a mutat la Paris, unde Academia Franceză l-a recomandat pe botanist să participe la expediția în jurul lumii, condusă de exploratorul Louis Antoine de Bougainville, în perioada 1766-1769, la bordul navei *Etoile*. Pe navele Marinei Franceze nu aveau voie femei, așa că Jeanne s-a îmbrăcat bărbătește, fiind prezentată ca valetul Jean. Înainte de îmbarcare, medicul botanist și-a făcut testamentul, lăsându-i o sumă de 600 de livre plus salariul datorat din urmă și mobilierul apartamentului lui din Paris.

Pe corabie, cei doi au primit cabina căpitanului, bucurându-se de o oarecare intimitate față de marinari. Commerson suferea de ulcer varicos și rău de mare, ceea ce i-a transformat valetul, în primul rând, în infirmieră. Ajunși în America de Sud, au recoltat plante de toate felurile, inclusiv o floare cățărătoare, botezată după conducătorul expediției, *Bougainvillea*. În Patagonia, unde au așteptat vânturile potrivite pentru traversarea Capului Horn, Jeanne Baret l-a însoțit pe botanist la colectarea de plante, pietre și scoici. Grădina botanică din New York deține, în ierbar, un specimen de plantă atribuit acestuia, dar care se crede că a fost recoltat efectiv de Jeanne Baret. După ridicarea ancorei, aceasta a organizat și catalogat mostrele și notele.

Commerson a numit multe plante după prieteni și cunoștințe. O tufă înaltă, cu frunze verde închis și flori albe, găsită în Madagascar, a fost numită *Baretia bonafidia*. Dar numele acesta

nu a supraviețuit, fiind cunoscută în prezent ca *Turraea*. Peste șaptezeci de specii au fost numite în onoarea lui Commerson, dar uneia singure, *Solanum baretiae*, i-a rămas numele după asistenta sa.

Louis de Bougainville afirmă, în jurnalul său, că circulară zvonuri că valetul lui Commerson ar fi femeie, dar acestea au fost confirmate numai în aprilie 1768, când au ajuns în Tahiti. Se pare că tahitienii au recunoscut imediat lucrul acesta, înconjurând-o. După jurnalele altor membri ai expediției, tahitianul Ahu-toru ar fi afirmat aceasta, cât era la bordul navei Etoile, sau ar fi fost descoperită pe insula New Ireland din arhipelagul Papua-Noua Guinee, în iulie 1768.

Nava s-a oprit pentru aprovizionare în insulele Indoneziei de astăzi, apoi în Mauritius, atunci Ile de France. Fiind colonie franceză, au stat mai mult acolo.

Phillibert Commerson și Jeanne Baret au rămas pe insulă. Pe de o parte, botanistul nu se simțea bine, pe de altă parte, guvernatorul insulei era prietenul lui, Pierre Poivre, botanist la rândul său. În plus, conducătorul expediției a fost cel care i-a sugerat să studieze în detaliu flora insulei, ca să scape de problema de a avea o femeie, în mod ilegal, la bordul navei, din moment ce se aflase că Jean... era Jeanne.

Ea a continuat să-i fie asistentă și servitoare lui Commerson, însoțindu-l în expedițiile de recoltare de plante pe insulele Madagascar și Reunion în perioada 1770-1772. După decesul botanistului, în februarie 1773, Jeanne Baret a rămas în Mauritius. Încă din 1770, femeia obținuse acolo teren, în Port Louis. În 1773 a deschis o cârciumă în oraș, iar în anul următor s-a căsătorit cu un subofițer din armata franceză, Jean Dubernat. Spre sfârșitul anului 1775, familia Dubernat se întoarce în Franța, **Jeanne Baret Dubernat devenind prima femeie care a călătorit în jurul lumii.**

A adus o zestre bună familiei, din roadele pământului și profitul cârciumii din Port Louis. În aprilie 1776, apelează la Procurorul General pentru a primi ce i se cuvenea din testamentul lui Phillibert Commerson. Cu acești bani și cei acumulați în Mauritius, familia Dubernat se stabilește în satul lui, Saint Aulaye, în Dordogne, între Valea Loirei și Pirinei.

În anul 1785, Ministerul Marinei îi acordă Jeannei Baret o pensie de 200 livre pe an, precizând că la momentul acela era privită cu respect și obținuse o oarecare recunoaștere, ca urmare a precizărilor din jurnalul exploratorului Louis de Bougainville. Astfel, decizia Ministerului menționează:

„Jeanne Barré, deghizată în bărbat, a înconjurat globul pe una dintre navele comandate de domnul de Bougainville. Ea i-a fost asistentă devotată domnului de Commerson, doctor și botanist, împărtășind cu mare curaj munca și pericolele înfruntate de acest savant. Purtarea ei a fost exemplară. Domnul de Bougainville o menționează corespunzător. Înălțimea Sa (Ministrul Marinei) a acordat acestei femei extraordinare o pensie de două sute de livre pe an, din fondurile pentru marinari invalizi, plătită începând cu 1 ianuarie 1785.”

Jeanne Baret a murit la vârsta de 67 de ani, la data de 5 august 1807, în casa ei, înconjurată de nepoții și nepoatele soțului.

Sursa <https://fictiunea.ro/autor/marina-costa.html>